

Frankenstein eller den moderne Prometevs

Author : Mary Shelley**Date :** 27/12/2016

Mary Shelleys *Frankenstein* er omsatt til nynorsk for første gong. Gjennom juleferien vil *Vagant* publisere nyskrevne kommentarar til romanklassikaren frå 1818. Under følger eit utdrag frå den nye utgjevinga, introdusert av omsetjar Øystein Vidnes.

«It was on a dreary night in november.» Skal vi tru Mary Shelley (1797–1851) sjølv var det her det begynte, med ei vakenatt og ein halvslumrande draum, synet av ein mann som sat og knelte ved eit dødt vesen som han gav liv ved hjelp av ein maskin.

Illustrasjon frå den første *Frankenstein*-utgåva (1818).

Historia om korleis *Frankenstein* blei til er like berykta som sjølve romanen. I fleire dagar hadde Mary Shelley fåfengt prøvd å kome på ei spøkelseshistorie, for å bidra i eit veddemål ho og reisekameratane hadde gåande den grå og regnfylte sommaren 1816 ved Genfersjøen i Sveits. I halvt vaken tilstand bles fantasien hennar liv i temaet for diskusjonar ho hadde overhøyrt mellom dei to berømte poetane i reisefølgjet, Lord Byron og Percy Bysshe Shelley (som ho gifta seg med seinare same året), om vitskapsmenn som eksperimenterte med å få død materie til å røre på seg ved å sende elektriske støt gjennom den. Spøkelseshistoria ho skreiv – urversjonen av *Frankenstein*, med starten: «It was on a dreary night in november» – var ei rein nedteikning av den nattlege dagdraumen. «Det som skremde meg,» tenkte ho, «vil skremme dei andre.» Og oppildna av han som snart skulle bli ektemannen hennar begynte ho å utvide draumen til ein roman.

I alle fall er det slik ho framstiller det i forordet til den varsamt redigerte 1831-utgåva av romanen. Den vakkert beskrivne forteljinga om den vakne draumen er, som enkelte har påpeikt, ikkje berre ein myte som tener romanen ved å gjere opphavet endå meir mystisk enn det allereie var. Draumemyten tener òg til å distansere forfattaren frå ei personleg interesse for vitskap som i 1831 hadde blitt så omstridd i britisk offentlegheit at ho kunne føre til sensur og økonomisk ruin.

Ein må hugse på at medan begge foreldra til Mary Shelley (Mary Wollstonecraft og William Goodwin) var politisk radikale forfattarar, måtte dottera frå starten av tilpasse seg eit anna kulturelt klima: Foreldra skreiv i revolusjonens tid, dottera skreiv i skuggen av Napoleonskrigane. Og no, idet Mary Shelley sette punktum for forordet sitt, nærma

Victoria-tida seg, full av framgang og industri, men mindre rasjonalisme og meir moralisme.

Å bli sett i samanheng med dei såkalte materialistane – som mellom anna hevda at det vi kallar liv ikkje var princi No stod karrieren hans i fare, v opinion imot seg, og ke tilbake det viktige verket sitt pielt annleis enn annan materie – var blitt risikabelt. Og spesifikt måtte ho unngå å bli slått i hartkorn med William Lawrence, den fremste eksponenten for materialismen og dessutan Shelley-parets venn og lege, som mellom anna hadde blitt tvungen til å trekke tilbake eit viktig verk, *Natural history of man* (1819). No stod karrieren til Lawrence i fare – sjølv om han etterkvart redda seg ved å tone ned kontroversielle standpunkt (seinare blei han mellom anna hoffkirurg for dronning Victoria).

Slik kan vi observere om vi kikar etter og les oss opp, me før vi gjer det ligg både *Frankenstein* og heile bokas tidsalder innhylla i fåke. Romanen er så kjent at ein kan kome i skade for tru at ein har lest han utan å ha gjort det. Og om ein først les han, kan *Frankenstein* framstå så forførande lett at ein kan kome til å tru at fåka har letta. Det har ho nok ikkje, men ei ny omsetjing er alltid eit høve til å nærme seg eit verk, for første gong eller på ein ny måte.

Frankenstein eller den moderne Prometevs, utgitt på Skald forlag i 2016 er den tredje utgåva av *Frankenstein* på norsk, og den første på nynorsk.^[1] I høve nyomsetjinga vil Vagant publisere ein serie kommentarar til Mary Shelleys merkelege og banebrytande roman, som blei publisert anonymt i 1818.

Frankenstein er konstruert som tre sjølvbiografiar inni kvarandre. Vi får først polfararen Robert Waltons historie, før han møter den forkomne vitskapsmannen Victor Frankenstein i isen på veg til Nordpolen. Inn Frankenstein historie er også monsterets historie. Utdraget Vagant her publiserer er frå dagdraumesynet Shelley fortalte om, lagt i munnen på Victor Frankenstein (første halvdel av kapittel fire i det første av romanens tre bind). Deretter får vi monsteret sin eigen versjon av korleis det var å bli til, slik han fortel det til sin eigen skapar, etter at han har lært seg å snakke (kapittel tre i bind to).

Øystein Vidnes

Frankenstein eller den moderne Prometevs (Skald 2016). Design: Andreas Töpfer og Øystein Vidnes.

Utdrag av *Frankenstein eller den moderne Prometevs*

Ein mørk novemberkveld kunne eg sjå resultatet av strevet mitt. Full av spenning, nesten i dødsangst, samla eg dei livgivande apparata rundt meg, slik at eg skulle kunne sende livsgneisten inn i den livlause tingene som låg framfor føtene mine. Klokka var allereie eitt om morgonen, regnet tromma dystert mot vindaugerutene, og lyset mitt var nesten brunne ned, då eg i flakkinga av det nesten utbrende lyset såg det mattgule auget til vesenet opne seg. Det pusta hardt, og ei krampaktig rørsle gjekk gjennom lemmane på det.

Korleis kan eg beskrive kjenslene mine ved denne katastrofen, eller korleis skal eg skildre stakkaren som eg hadde brukt så uendeleg mykje krefter og omsorg på å skape? Armane og føtene hans hadde rette proporsjonar, og ansiktet hans var laga for å bli vakkert. Vakkert! – Gode Gud! Den gule huda hans dekte berre så vidt vevet av musklar og blodårar under. Håret hans var skinande svart og bølga, tennene hans var perlekuite, men desse fortrinna danna berre ein meir skremmande kontrast til dei vasne auga med nesten same fargen som dei gulbrune augehòlene dei sat i, den visne hudfargen og dei beine, svarte leppene.

Dei ulike ulykkene i livet er ikkje like foranderlege som kjenslene i menneskenaturen. Eg arbeidde hardt i nesten to år med berre eitt mål for auget: å gi liv til ein livlaus kropp. For dette hadde eg nekta meg sjølv kvile og helse. Eg hadde lengta etter det med ein lidenskap langt forbi alt måtehald, men no då eg var ferdig, var alt vakkert ved draumen viska vekk, og kvelande skrek og avsky fylte hjartet mitt. Ute av stand til å halde ut synet av vesenet eg

hadde skapt, sprang eg ut av laboratoriet og gjekk ei lang stund og traska fram og tilbake på sove-rommet, utan ro til å sove. Til slutt vann utmattinga over forvirringa, og eg kasta meg påkledd på senga for å prøve å få eit par augneblinkar der alt var gløymt. Men det var fåfengt: Egsov, men eg blei forstyrra av dei villaste draumar. Eg syntest eg såg Elizabeth som gjekk blomstrande frisk rundt i gatene i Ingolstadt. Glad og overraska omfamna eg henne, men då eg gav henne det første kysset på leppene, blåna dei til dødens fargetone, og eg syntest eg heldt liket av den døde mor mi i armane, ho var hylla inn i eit slør, og eg såg gravmakkane kravle i foldane på flanelltøyet. Eg vakna i skrekk, med kald sveitte i panna, klaprande tenner og føter og hender som vrei seg i krampe. Og så, i det bleikgule månelyset som tvinga seg inn gjennom sprekka mellom lemmane, fekk eg auge på stakkaren, det yndelege monsteret eg hadde skapt. Han løfta sengeforhenga til sides, og auga hans, om det er rett å kalle dei auge, var retta mot meg. Kjedje hans opna seg, og han mumla nokre uklare lydar, eit grin sende rynker over kinna hans. Kanskje prøvde han å seie noko, men eg høyrde det ikkje, ei hand var strekt ut, for å fange meg, såg det ut som, men eg kom meg unna, sprang ned trappene. Eg sökte tilflukt i bakgarden til huset der eg budde. Der blei eg resten av natta, eg traska opprørt fram og tilbake, lytta intenst, høyrde og frykta kvar einaste lyd, kanskje nærma det seg, det demoniske liket eg sørgeleg nok hadde gitt liv til.

Å! Ingen dødeleg kunne halde ut synet av det skrekkelege ansiktet. Ikkje eingong ein gjenoppstått mumie ville ha sett så nifs ut som den usle stakkaren. Eg hadde sett på han då han enno var uferdig; stygg var han då også, men så snart musklane og ledda hans blei i stand til å røre seg, blei han eit vesen som ikkje eingong Dante kunne ha tenkt seg.

*

«Det er med store vanskar at eg hugsar den første tida eg var til. Alle hendingar i den perioden verkar forvirrande og utsydelege. Eit underleg mangfald av kjensler greip meg, og eg såg, kjende, høyrde og lukta, alt på same tid, og det tok svært lang tid før eg lærte å skilje mellom dei ulike sansane mine. Men gradvis hugsar eg at eit sterkare lys trykte mot nervane, så eg måtte lukke auge. Då kom mørket over meg, og det uroa meg, men knapt nok hadde eg merka det før lyset strøymde over meg igjen, fordi eg hadde opna auge igjen, skjøner eg no. Eg gjekk, og eg sette meg igjen, trur eg, men no merka eg ei stor endring i sansane. Før hadde eg vore omgitt av objekt som var mørke, ugjennomsiktige og ugjennomtrengelege, men no merka eg at eg fritt kunne gå vidare, utan hindringar som eg ikkje enten kunne stige over eller gå rundt. Lyset plaga meg meir og meir, og varmen utmatta meg der eg gjekk, eg sökte ein stad der eg kunne finne skugge. Det fann eg i skogen rundt Ingolstadt, og der la eg meg ved ein bekk og kvilte ut etter utmattinga, til svolten og tørsten begynte å plage meg og vekte meg frå døsen. Eg åt nokre bær som eg fann hengande på trea eller liggande på bakken. Eg sløkte tørsten i bekken, og då eg la meg ned, blei eg overmannen av søvn.

Det var mørkt då eg vakna. Eg fraus, og instinktivt kjende eg meg liksom halvvegs redd av å merke at eg var så einsam. Før eg forlét husværet ditt, hadde eg, ut frå ei kjensle av kulde, dekt meg til med nokre klede, men dei var utilstrekkelege til å verne meg mot den fuktige natta. Eg var ein ussel, hjelpelaus, ulykkeleg stakkar. Eg visste ingenting, kunne ikkje skilje nokon ting frå kvarandre, men eg kjende smerte trenge seg på frå alle kantar, og eg sette meg ned og gret.

Snart lista eit mjukt lys seg over himmelen og gav meg ei vag kjensle av glede. Eg rykte til og såg eit strålande lys som steig opp bak trea. Eg stirte med undring. Det rørte seg langsamt, men det lyste opp stien framfor meg, og eg gjekk igjen for å leite etter bær. Eg fraus framleis, då eg under eit av trea fann ei stor kappe som eg dekte meg til med, og sette meg ned på bakken. Ingen tydelege tankar fylte sinnet mitt, alt var blanda i hop. Eg kjende lys, svolt, tørste og mørke, tallause lydar ringde i øyra og ulike lukter helste meg frå alle kantar. Det einaste objektet eg kunne peike ut, var den lyse månen, og eg stirte tilfreds på han.

Dag veksle med natt fleire gonger, og nattekula hadde minka mykje då eg begynte å kunne skilje mellom sansane mine. Gradvis såg eg klart kjelda som forsynte meg med drikke, og trea som gav meg skugge med lauvverket sitt. Eg fryda meg då eg først oppdaga at ein behageleg lyd som ofte helste meg, kom fråstrupane til dei små, flygeføre dyra som av og til hadde hindra lyset i å nå auge mine. Eg begynte også å legge meir nøyne merke til formene som omgav

meg, og å ane grensene for det strålande taket av lys som hang over meg. Nokre gonger prøvde eg å imitere den trivelege fuglesongen, men det klarte eg ikkje. Nokre gonger hadde eg lyst til å uttrykke kjenslene mine på min eigen måte, men dei nifse, stotrande lydane som kom frå meg, skremde meg til å teie.

Månen hadde forsvunne frå natta og kome til syne igjen, mindre av storleik, og eg var framleis i skogen. Sanseinntrykka mine hadde blitt klare, og nye idear dukka dagleg opp i sinnet mitt. Auga mine vende seg til lyset, og til å kunne skilje objekt frå kvarande. Eg skilde insektet frå planten, og langsamt kunne eg skilje ein plante frå ein annan. Eg fann at sporven berre utstøyte skjerande tonar, medan tonane til svarttrosten og måltrosten var nydelege og lokkande.

Ein dag, medan eg var plaga av kulde, fann eg eit bål som nokon omstreifande tiggarar hadde etterlate seg, og eg blei overmannen av glede over varmen eg opplevde. I rein fryd stakk eg handa inn i glørne, men drog henne fort ut att med eit smerteskrik. Så underleg, tenkte eg, at den same årsaka kunne ha to så ulike verknader! Eg granska dei brennande materiala og fann raskt ut at det var tre. Fort samla eg saman nokre greiner, men dei var våte og ville ikkje brenne. Dette pinte meg, og eg sat og stirte på bålet og korleis det brann. Den våte veden som eg hadde lagt nær bålet, tørka og tok fyr. Eg undra meg over dette, og ved å kjenne på dei ulike greinene oppdaga eg grunnen, og tok til å samle ei stor mengd ved, for å tørke han og ha eit forråd av brennstoff. Då natta kom, og søvnen kom saman med henne, var eg svært uroleg for at bålet skulle slokne. Eg dekte det med tørr ved og blad og la våte greiner på toppen, før eg la kappa mi rundt meg på bakken og sovna.

Det var morgen då eg vakna, og den første tanken min var å sjå til bålet. Eg avdekte det, og ein lett vind fekk det fort til å flamme opp. Eg la merke til dette også, og laga meg ei vifte av greiner som bles opp glørne når dei heldt på å slokne. Då natta fall på igjen, merka eg med glede at elden gav lys i tillegg til varme, og at oppdagingsa av dette elementet også var til nytte når det gjaldt maten. For eg fann ut at noko av avfallet etter omstreifarane hadde vore steikt, og var mykje meir smakfullt enn bæra frå trea. Eg prøvde difor å handsame maten min på same måten og legge han på det brennande kolet. Eg oppdaga at bæra blei øydelagde av det, medan nöttene og røttene blei mykje betre.

Men maten begynte å bli vanskelegare å finne, og ofte brukte eg heile dagen på fåfengt å samle nokre eikenøtter for å halde svolten på avstand. Då dette gjekk opp for meg, bestemte eg meg for å forlate staden der eg hittil hadde budd, for å söke ein stad der dei få behova eg hadde, lettare kunne bli stilte. Ved denne flyttinga sorgde eg djupt over tapet av elden som eg hadde fått fatt i ved eit tilfelle, og som eg ikkje visste korleis eg skulle gjenskape. Eg brukte fleire timer på å tenkje gjennom dette hinderet, men eg måtte gi opp alle forsøk på å løyse det, og eg pakka meg inn i kappa mi og la i veg gjennom skogen mot solnedgangen. Eg vandra rundt i tre dagar, og til slutt kom eg til ope lende. Eit stort snøfall hadde kome kvelden før, og bakken var einsformig kvit. Synet var trøysteslaust, og føtene mine blei nedkjølte av den våte, kvite substansen som dekte bakken.

Klokka var om lag sju om morgonen, og eg lengta etter å finne mat og ly. Til slutt såg eg ei lita hytte på ein haug, sikkert bygd for ein gjetar ein gong. Dette var eit nytt syn for meg, og eg granska byggverket nysjerrig. Døra var open, og eg gjekk inn. Ein gammal mann sat der inne, ved ei grue der han heldt på å lage til frukosten sin. Han snudde seg etter lyden, og då han såg meg, skreik han høgt, storma ut av hytta og sprang over markene i ein fart som den svekte kroppen hans knapt verka i stand til. Utsjänaden hans, annleis enn noko eg hadde sett tidlegare, og flukta hans overraska meg til ei viss grad. Men eg blei oppglødd av hytta. Hit kunne ikkje snøen og regnet trenge inn, bakken var tørr, og for meg var dette ein like fortreffelag og guddommeleg tilfluktsstad som Pandemonium måtte ha vore for demonane frå helvete etter lidingane deira i eldsjøen. Eg tok grådig for meg av restane frå frukosten til gjetaren, som bestod av brød, ost, mjølk og vin. Det siste likte eg ikkje. Overmanna av utmatting la eg meg ned på noko halm og sovna.

Det var middag då eg vakna, og lokka av varmen frå sola som skein lyst på den kvite bakken, bestemte eg meg for å reise vidare. Eg la restane av frukosten til gjetaren i ei veske eg fann, og heldt fram over markene i fleire timer, til eg ved solnedgang kom til ein landsby. For eit mirakel det var! Hyttene, dei finare husa og dei staselege villaene, eg

beundra dei alle etter tur. Grønsakene i hagane, mjølka og osten som eg såg i vindauge på nokre av husa, vekte appetitten min. Eg gjekk inn i eit av dei finaste, men eg hadde knapt fått foten min innanfor døra før barna hylte og ei av kvinnene svima av. Heile landsbyen vakna, nokre flykta, nokre gjekk til åtak på meg, inntil eg full av smertefulle sår frå steinar og andre kastevåpen rømte ut på landet og søkte tilflukt i eit lite, nake skur som såg stakkarsleg ut i samanlikning med palassa eg hadde sett i landsbyen. Dette skuret høyrde til ei hytte som såg fin og triveleg ut, men etter den siste dyrekjøpte opplevinga våga eg ikkje gå inn. Tilfluktsstaden min var laga av tre, men så låg at eg knapt kunne sitje oppreist der inne. Det var ikkje noko golv der, men bakken var tørr, og sjølv om vinden kom inn gjennom tallause sprekker, var det ein akseptabel tilfluktsstad mot snøen og regnet.

Her la eg meg til, glad for å ha funne ly, men likevel ulykkeleg, på grunn av den hjartelause årstida, og endå meir på grunn av barbariet til menneska.

Så snart morgonen kom, kraup eg ut frå hundehuset mitt for å ta ein kik på hytta som låg attmed, og sjekke om bustaden eg hadde funne, var ein verande stad. Skuret låg inntil baksida av hytta, med ein grisebinge på den eine sida og ein klar vassdam på den andre. Ei side var open, og derifrå hadde eg krope inn, men no dekte eg til alle hòlrom der eg kunne bli sett, med steinar og greiner, men på ein slik måte at eg kunne flytte dei frå tid til anna for å kome ut. Alt lyset eg trøng, kom inn gjennom grisebingen, og det var nok for meg.

Då eg på dette viset hadde laga til opphaldsstaden min og dekt golvet med rein halm, la eg meg, for eg såg omrisset av ein mann langt borte, og eg hugsa altfor godt korleis eg hadde blitt motteken kvelden før, til å våge å legge skjebnen min i hendene hans. Først hadde eg likevel sørgt for å sikre meg mat for dagen ved å stele eit brød og ein kopp eg kunne bruke til å drikke, betre enn med berre hendene, av vatnet som rann forbi rett utanfor tilfluktsstaden min. Golvet var heva over vasstanden i dammen og heilt tørt, og på grunn av nærleiken til pipa i hytta var det toleleg varmt der.

Utrusta slik bestemte eg meg for å bli i dette skuret inntil det eventuelt hende noko som fekk meg til å ombestemme meg. Det var verkeleg eit paradis samanlikna med den utrikelege skogen der eg budde før, med dei regndrypande greinene og den fuktige jorda. Eg naut frukosten min og skulle til å flytte på ein planke for å ta litt vatn, då eg høyrde eit steg, og gjennom ei smal sprekke såg ei ung jente med ei lita bøtte på hovudet som gjekk forbi skuret mitt. Jenta var lita, med ei mild framferd ulikt dei husfolka og gardstenestefolka eg sidan har sett. Men ho var stakkarsleg kledd, i berre ein grov, blå underkjole og ei linjakke. Det lyse håret hennar var fletta, men ikkje knytt opp. Ho såg tolmodig, men trist ut. Eg mista henne av syne, og etter om lag eit kvarter kom ho tilbake, berande på bøtta, halvfull med mjølk. Der ho gjekk og strevde med børa, kom det ein ung mann og møtte henne, med eit uttrykk av djupare motløyse i ansiktet. Han uttalte nokre lydar som lét melankolsk og tok bøtta frå hovudet hennar og bar henne til hytta sjølv. Ho følgde etter, og dei forsvann. Så såg eg den unge mannen igjen, med nokre reiskapar i hendene, han kryssa jordet bak hytta, og jenta var også flittig oppteken, av og til i huset, av og til på tunet.

Eg granska opphaldsstaden min og fann ut at eit av vindauge i hytta ein gong hadde vendt ut dit, men opninga hadde blitt spikra igjen med fjøler. Mellom to av desse var det ei lita, nesten usynleg sprekke, som det så vidt gjekk an å kike gjennom. Gjennom denne sprekka kunne eg sjå eit lite rom, kvitvaska og reint, men veldig tomt for møblar. I eit av hjørna, nær ei lita grue, sat ein gammal mann og lente hovudet i hendene, i ein mismodig positur. Den unge jenta heldt på å rydde i hytta, men no tok ho noko ut av ei skuffe, som ho heldt i hendene, og ho sette seg ned attmed den gamle mannen. Han tok opp eit instrument og begynte å spele, laga lydar som var vakrare enn stemma til trosten eller nattergalen. Det var eit nydeleg syn, sjølv for meg, usle stakkar, som aldri hadde sett noko vakkert før. Det sølvgrå håret og det hjartevarme ansiktet til den gamle mannen vann respekten min, medan den milde framferda til jenta lokka på kjærleiken min. Han spelte ein sot, sorgfull melodi som kalla tårer fram i auga på den inntakande venninna hans, men den gamle mannen merka det ikkje før ho gret høglydt. Då uttalte han nokre få lydar, og det lyse vesenet la arbeidet sitt frå seg og knelte ved føtene hans. Han drog henne opp og smilte så vennleg og kjærleg at eg kjende ei bølgje av underlege og overveldande kjensler, ei blanding av smerte og glede som eg aldri hadde opplevd før, verken av svolt eller kulde, varme eller mat, og eg tok auga frå kikhølet, ute av stand til å halde ut desse kjenslene.

Snart kom den unge mannen tilbake, med ei bør ved på skuldrene. Jenta møtte han ved døra og hjelpte han av med børa. Ho tok litt av veden med inn i hytta og la han på grua, så gjekk ho og guten inn i eit hjørne, og han viste henne eit stort brød og eit stykke ost. Ho verka tilfreds og gjekk ut i hagen etter nokre røter og plantar som ho la i vatn og deretter på elden. Etterpå heldt ho fram med arbeidet sitt, medan den unge mannen gjekk ut i hagen og verka travelt oppteken med å grave og dra opp røter. Etter at han hadde halde på slik ein time, kom den unge kvinna bort til han, og dei gjekk inn i hytta i lag.

Den gamle mannen hadde i mellomtida sete og grubla, men då han såg dei andre to, sette han opp ei gladare mine, og dei sette seg til for å ete. Måltidet var raskt over. Den unge kvinna var igjen oppteken med å rydde i hytta, den gamle mannen gjekk ut i sola framfor hytta i nokre minutt, medan han lente seg mot armen til guten. Ingenting kunne vere vakrare enn kontrasten mellom desse to flotte skapningane. Ein var gammal, med grått hår og eit ansikt som strålte av hjartearme og kjærleik. Den yngre var sped og grasiøs i figuren, trekka hans var støypte med den finaste symmetri. Og likevel stod stort mismot og håpløyse å lese i auga og haldninga hans. Den gamle mannen gjekk inn igjen i hytta, og ungdommen gjekk over markene med andre reiskapar enn han hadde hatt om morgenon.

Natta fall fort på, men til mi store undring såg eg at hyttebuarane hadde ein måte å forlenge lyset på, ved å bruke stearinlys, og eg fryda meg over at solnedgangen ikkje gjorde ende på gleda eg hadde ved å kike på menneskenaboane mine. Om kvelden sat jenta og vennen hennar med ulike aktivitetar eg ikkje skjønte noko av, og den gamle mannen tok igjen opp instrumentet som laga dei guddommelege lydane som hadde fortrylla meg om morgenon. Så snart han var ferdig, sette den unge mannen i gang med ikkje å synge, men å ytre monotone lydar som verken likna instrumentet til den gamle mannen eller songen til fuglane. Seinare har eg funne ut at han las høgt, men på det tidspunktet visste eg ingenting om verken ord eller bokstavar.

Så, etter at dei hadde halde på slik ei kort stund, bles dei ut lysa og la seg, gjetta eg, for å sove.»

[1] Den første var omsett av Arne Moen (Gyldendal 1976), basert på 1831-versjonen av romanen. Den andre var omsett av Kjetil Korslund (Kagge 1999) og var – til liks med den her gjengitte omsetjinga – basert på originalutgava fra 1818. Utdraget blir gjengitt uendra, med eitt unntak: Korslund gjorde meg merksam på ein pinleg feil. Monsterets prøvande namn på månen, «the orb of night», hadde forsvunne ut. «Several changes of day and night passed, and *the orb of night* had greatly lessened, when I began to distinguish my sensations from each other» var omsett til: «Dag veksle med natt fleire gonger, og *nettene hadde blitt kortare* då eg begynte å kunne skilje mellom sansane mine.» Kva kan eg ha tenkt? Eg må ha lese «orb» som «orbit» (krinslaup). Eg håper på eit neste opplag, og har retta det opp i utdraget: «Dag veksle med natt fleire gonger, og nattekula hadde minka mykje [...].»